



CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 46 - 92, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/209/2002

OCENY SYTUACJI NA RYNKU PRACY

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, GRUDZIEŃ 2002

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Stopa bezrobocia w naszym kraju jest ciągle bardzo wysoka (w październiku 17,5%). Sytuacja taka bardzo silnie wpływa na nastroje społeczne. Z tego względu co miesiąc pytamy wszystkich ankietowanych o ocenę sytuacji na rynku pracy i przewidywania dotyczące zmian pod tym względem w ciągu najbliższego roku, a osoby pracujące - o to, czy liczą się z możliwością utraty zatrudnienia.

OCENY I PROGNOZY SYTUACJI NA RYNKU PRACY

W stosunku do sondażu z początku listopada negatywne opinie o obecnej sytuacji na rynku pracy prawie się nie zmieniły¹. Powszechnie ocenia się, że jest ona zła lub bardzo zła (w sumie 96% wskazań). Nikt nie uważa, że sytuacja ta jest bardzo dobra, i tylko nieliczni (0,2%) określają ją jako dobrą.

Tabela 1

Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację na rynku pracy w Polsce?	Wskazania respondentów według terminów badań															
	V		VI		VII		VIII		IX		X		XI		XII	
	2002															
Czy jest ona:	w procentach															
- bardzo dobra	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	1	0	0
- dobra	0		0		0		1		0		1		1		0	
- ani dobra, ani zła	2	2	3	3	2	2	2	2	3	3	4	4	3	3	2	2
- zła	28	96	28	95	29	97	28	96	32	95	30	93	33	95	34	96
- bardzo zła	68		67		68		68		63		63		62		62	
Trudno powiedzieć	2	2	2	2	1	1	1	1	2	2	2		1	1	2	2

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (151), 29 listopada - 2 grudnia 2002 roku, reprezentatywna próba losowo-adresowa dorosłych mieszkańców Polski (N=986).

Pogorszyły się natomiast przewidywania dotyczące tej kwestii. Zmalała (o 3 punkty, do 8%) liczba badanych mających nadzieję, że w ciągu najbliższego roku sytuacja na rynku pracy w Polsce się poprawi, wzrosła natomiast (o 4 punkty, do 41%) liczba tych, którzy są przeciwnego zdania. Nieco przybyło też osób nieoczekujących żadnych zmian.

Tabela 2

Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku sytuacja na rynku pracy w Polsce:	Wskazania respondentów według terminów badań															
	V		VI		VII		VIII		IX		X		XI		XII	
	2002															
	w procentach															
- zdecydowanie się poprawi	0	7	0	8	0	9	0	10	0	10	0	10	0	11	0	8
- raczej się poprawi	7		8		9		10		10		10		11		8	
- nie zmieni się	43	43	40	40	42	42	42	42	47	47	47	47	44	44	46	46
- raczej się pogorszy	34	45	33	46	33	43	31	40	27	35	26	36	28	37	30	41
- zdecydowanie się pogorszy	11		13		10		9		8		10		9		11	
Trudno powiedzieć	5	5	6	6	7	7	8	8	8	8	7	7	8	8	5	5

Optymizm wśród ankietowanych występuje tym częściej, im lepsza jest ich sytuacja materialna. Sprzyjają mu też lewicowe poglądy polityczne. Nadzieję na poprawę częściej niż inni mają także najmłodszy badani (w wieku od 18 do 24 lat), uczniowie i studenci, przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji, pracownicy umysłowi niższego szczebla oraz robotnicy wykwalifikowani. Wśród optymistów jest też stosunkowo dużo mieszkańców największych miast. Zarazem w wielkich miastach i na wsi jest też najwięcej pesymistów (zob. tabele aneksowe).

Mimo pogorszenia się ogólnych prognoz, nieco poprawiły się bardzo krytyczne od miesięcy opinie o lokalnym rynku pracy. Zmalała (o 4 punkty) liczba badanych sądzących, że nie można znaleźć żadnej pracy, i w takim samym stopniu wzrosła liczba tych, którzy twierdzą, że można się gdzieś zatrudnić, choć trudno jest o pracę odpowiednią. Tyle samo osób co przed miesiącem jest zdania, że trudno jest znaleźć jakąkolwiek pracę (44%). W grudniu co setna osoba (1%) uważa nawet, że bez większych problemów można znaleźć odpowiednią pracę.

Tabela 3

Jak określił(a)by Pan(i) sytuację na rynku pracy w Pana(i) miejscowości lub okolicy? Czy, Pana(i) zdaniem, obecnie:	Wskazania respondentów według terminów badań							
	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
	2002							
	w procentach							
- bez większych problemów można znaleźć odpowiednią pracę	0	0	0	0	0	0	0	1
- można wprawdzie znaleźć jakąś pracę, ale trudno jest o pracę odpowiednią	14	16	16	15	16	16	16	20
- trudno jest znaleźć jakąkolwiek pracę	44	39	43	40	44	43	44	44
- nie można znaleźć żadnej pracy	40	42	40	43	37	39	38	34
Trudno powiedzieć	2	3	1	2	2	2	2	2

Im wyższy poziom wykształcenia ankietowanych, lepsza sytuacja materialna, a także im większe miejsce zamieszkania, tym częstsze opinie, że można jakąś pracę znaleźć, choć nie zawsze odpowiednią. Natomiast im niższe wykształcenie, gorsza sytuacja materialna, mniejsze miejsce zamieszkania - tym więcej osób, które są zdania, że w ich okolicy żadnej pracy nie można znaleźć. Ponadto sytuację na lokalnym rynku pracy wyraźnie bardziej pozytywnie niż inni oceniają ludzie młodzi - w wieku od 18 do 34 lat.

POCZUCIE ZAGROŻENIA BEZROBOCIEM

Od ostatniego pomiaru wzrosło poczucie zagrożenia utratą pracy. Liczba osób, które liczą się z taką sytuacją, wzrosła o 5 punktów i obecnie niemal zrównała się z liczbą niemających tego rodzaju obaw.

Tabela 4

Czy liczy się Pan(i) z możliwością utraty obecnej pracy (np. zwolnienia, bankructwa, upadku, likwidacji zakładu, gospodarstwa itp.)?	Wskazania osób aktywnych zawodowo* według terminów badań																	
	IV 2002 (N=460)		V 2002 (N=478)		VI 2002 (N=489)		VII 2002 (N=471)		VIII 2002 (N=447)		IX 2002 (N=542)		X 2002 (N=554)		XI 2002 (N=474)		XII 2002 (N=442)	
	w procentach																	
Bardzo poważnie się z tym liczę	15	40	17	48	18	45	15	49	16	40	17	47	17	44	9	41	20	46
Raczej tak	25		31		27		34		24		30		27		32		26	
Raczej nie	25	55	24	47	25	51	25	47	28	55	22	47	30	52	30	55	23	47
Nie, to mało prawdopodobne	30		23		26		22		27		25		22		25		24	
Trudno powiedzieć	5	5	5	5	4	4	4	4	5	5	7	7	3	3	5	5	7	7

* Dotyczy osób zatrudnionych, także rolników oraz emerytów i rencistów pracujących w niepełnym wymiarze godzin

Poczucie zagrożenia utratą pracy wyraźnie wiąże się z gorszą sytuacją materialną respondentów. Bezrobocia częściej niż inni obawiają się ankietowani z wykształceniem zasadniczym zawodowym. Ponadto największe odsetki osób liczących się z utratą zatrudnienia spotykamy wśród robotników wykwalifikowanych, pracowników fizyczno-umysłowych oraz wśród najmłodszych badanych (zob. tabele aneksowe).

★

★

★

Od kilku miesięcy opinie o sytuacji na rynku pracy niewiele się zmieniają - wciąż panuje powszechne przekonanie, że jest ona zła. Na dodatek w grudniu zwiększyła się grupa pesymistów co do rozwoju tej sytuacji w ciągu najbliższego roku. Wzrosło też poczucie zagrożenia bezrobociem. Natomiast nieco poprawiły się opinie o sytuacji na lokalnym rynku pracy - trochę mniej osób narzeka na brak możliwości znalezienia jakiegokolwiek pracy, natomiast więcej twierdzi, że na ich terenie można znaleźć jakieś zatrudnienie.

Opracował

Włodzimierz DERCZYŃSKI

A N E K S

Tabela 1. Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację na rynku pracy w Polsce?
Czy jest ona:

	(%)				
	dobra	ani dobra, ani zła	zła	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	0	2	96	2	985
Płeć					
Mężczyźni	0	3	96	1	470
Kobiety	0	2	96	2	515
Wiek					
18-24 lat	0	4	96	0	152
25-34	0	4	95	0	178
35-44	0	2	96	1	198
45-54	0	1	97	1	185
55-64	0	2	98	1	112
65 lat i więcej	0	1	93	5	160
Miejsce zamieszkania					
Wieś	0	1	97	3	362
Miasto do 20 tys.	0	1	99	0	147
20-100 tys.	0	3	94	2	180
101-500 tys.	1	4	95	0	184
501 tys. i więcej mieszk.	0	5	94	1	113
Wykształcenie					
Podstawowe	0	1	95	3	276
Zasadnicze zawodowe	0	1	97	2	249
Średnie	0	4	96	0	364
Wyższe	0	2	98	0	96
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	0	4	96	0	67
Prac. umysł. niż. szczebla	0	7	93	0	77
Pracownicy fiz.- umysł.	0	3	96	0	91
Robotnicy wykwalifikowani	0	5	95	0	78
Robotnicy niewykwalifik.	0	5	95	0	26
Rolnicy	0	2	98	0	49
Pracujący na własny rach.	0	1	99	0	53
Bierni zawodowo					
Renciści	0	0	98	1	104
Emeryci	0	1	94	4	192
Uczniowie i studenci	0	4	96	0	78
Bezrobotni	0	0	96	4	126
Gospodynie domowe i inni	2	0	97	2	44
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	0	5	95	0	140
spółce właścicieli	0	3	97	0	64
prywatnych i państwa	0	3	95	1	194
sekt. pryw. poza rolnict.	0	3	95	1	194
prywatnym gosp. rolnym	1	1	98	0	89
Dochody na jedną osobę					
Do 299 zł	0	2	98	0	138
300-399	0	1	94	4	85
400-599	0	1	98	1	183
600-800	1	2	96	1	145
Powyżej 800 zł	0	4	95	0	138
Ocena własnych war. mater.					
Złe	0	1	99	0	313
Średnie	0	3	94	3	432
Dobre	0	3	96	1	240
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	1	3	91	5	72
Raz w tygodniu	0	2	97	2	507
1-2 razy w miesiącu	0	2	98	0	112
Kilka razy w roku	0	3	96	1	197
W ogóle nie uczestniczy	1	3	94	2	97
Poglądy polityczne					
Lewica	0	2	98	0	237
Centrum	0	2	96	0	297
Prawica	1	3	95	2	178
Trudno powiedzieć	0	2	95	4	273

Tabela 2. Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku sytuacja na rynku pracy w Polsce:

(%)

	poprawi się	pozostanie bez zmian	pogorszy się	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	8	46	41	5	986
Płeć					
Mężczyźni	8	44	43	4	471
Kobiety	7	47	40	7	515
Wiek					
18-24 lat	12	46	38	4	152
25-34	8	44	48	1	178
35-44	5	37	55	4	198
45-54	6	52	35	7	185
55-64	7	58	31	4	112
65 lat i więcej	10	43	34	13	161
Miejsce zamieszkania					
Wieś	6	45	44	5	362
Miasto do 20 tys.	4	48	42	6	147
20-100 tys.	9	49	35	7	180
101-500 tys.	8	46	40	6	184
501 tys. i więcej mieszk.	14	39	44	2	113
Wykształcenie					
Podstawowe	5	46	41	8	276
Zasadnicze zawodowe	5	43	45	7	250
Średnie	11	46	41	3	364
Wyższe	10	52	35	3	96
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	11	42	45	2	67
Prac. umysł. niż. szczebla	9	45	44	1	77
Pracownicy fiz. - umysł.	6	36	54	3	91
Robotnicy wykwalifikowani	9	51	37	3	78
Robotnicy niewykwalifik.	4	69	27	0	26
Rolnicy	0	57	43	0	49
Pracujący na własny rach.	4	44	46	5	53
Bierni zawodowo					
Renciści	4	55	35	6	104
Emeryci	10	45	33	13	193
Uczniowie i studenci	16	45	34	4	78
Bezrobotni	4	41	52	3	126
Gospodynie domowe i inni	7	38	43	11	44
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	11	43	44	2	140
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	13	50	37	0	64
sekt. pryw. poza rolnict.	6	45	45	4	194
prywatnym gosp. rolnym	3	52	42	3	89
Dochody na jedną osobę					
Do 299 zł	4	39	53	3	138
300-399	1	48	42	9	85
400-599	8	50	38	3	183
600-800	8	44	44	4	145
Powyżej 800 zł	17	47	33	4	139
Ocena własnych war. mater.					
Źłe	3	43	50	4	313
Średnie	7	48	39	6	433
Dobre	15	46	33	5	240
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	7	46	34	12	72
Raz w tygodniu	7	46	43	4	508
1-2 razy w miesiącu	7	51	37	5	112
Kilka razy w roku	7	42	45	5	197
W ogóle nie uczestniczy	11	45	33	11	97
Poglądy polityczne					
Lewica	14	51	31	4	237
Centrum	6	47	45	3	297
Prawica	7	37	51	4	178
Trudno powiedzieć	4	46	40	10	273

Tabela 3. Jak określił(a)by Pan(i) sytuację na rynku pracy w Pana(i) miejscowości lub w okolicy? Czy, Pana(i) zdaniem, obecnie: 1 - bez większych problemów można znaleźć odpowiednią pracę; 2 - można wprawdzie znaleźć jakąś pracę, ale trudno jest o pracę odpowiednią; 3 - trudno jest znaleźć jakąkolwiek pracę; 4 - nie można znaleźć żadnej pracy

	(%)					
	1	2	3	4	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	1	20	44	34	2	986
Płeć						
Mężczyźni	1	22	44	32	1	471
Kobiety	1	18	44	35	2	515
Wiek						
18-24 lat	3	27	46	23	1	152
25-34	0	30	42	26	2	178
35-44	0	19	48	33	0	198
45-54	0	14	48	38	0	185
55-64	0	17	36	46	1	112
65 lat i więcej	2	11	39	40	8	161
Miejsce zamieszkania						
Wieś	1	10	45	42	3	362
Miasto do 20 tys.	0	17	44	38	1	147
20-100 tys.	2	16	42	37	2	180
101-500 tys.	1	23	46	27	2	184
501 tys. i więcej mieszk.	0	55	38	6	1	113
Wykształcenie						
Podstawowe	0	9	41	46	4	276
Zasadnicze zawodowe	0	18	43	37	2	250
Średnie	2	24	46	27	1	364
Wyższe	0	40	43	15	2	96
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	0	36	48	16	0	67
Prac. umysł. niż. szczebla	1	26	50	22	0	77
Pracownicy fiz.- umysł.	2	26	48	24	0	91
Robotnicy wykwalifikowani	0	18	51	31	0	78
Robotnicy niewykwalifik.	0	19	56	24	0	26
Rolnicy	0	2	61	36	0	49
Pracujący na własny rach.	2	32	37	28	1	53
Bierni zawodowo						
Renciści	0	13	38	47	2	104
Emeryci	2	16	38	38	6	193
Uczniowie i studenci	0	33	52	14	2	78
Bezrobotni	2	9	36	52	1	126
Gospodynie domowe i inni	0	17	32	46	5	44
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	0	24	51	25	0	140
spółce właścicieli	0	25	56	19	0	64
prywatnych i państwa	2	31	43	24	0	194
sekt. pryw. poza rolnict.	0	5	48	47	0	89
prywatnym gosp. rolnym						
Dochody na jedną osobę						
Do 299 zł	0	7	36	56	1	138
300-399	1	12	47	40	0	85
400-599	0	15	53	30	2	183
600-800	0	19	47	33	1	145
Powyżej 800 zł	1	37	38	23	2	139
Ocena własnych war. mater.						
Złe	0	10	43	45	1	313
Średnie	0	20	46	31	3	433
Dobre	3	32	41	22	2	240
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	0	16	39	39	6	72
Raz w tygodniu	1	19	45	34	1	508
1-2 razy w miesiącu	0	22	41	37	1	112
Kilka razy w roku	3	20	45	30	2	197
W ogóle nie uczestniczy	1	24	39	32	5	97
Poglądy polityczne						
Lewica	2	24	45	28	2	237
Centrum	1	23	44	31	0	297
Prawica	0	21	41	37	1	178
Trudno powiedzieć	0	12	44	39	5	273

Tabela 4. Czy liczy się Pan(i) z możliwością utraty obecnej pracy (np. zwolnienia, bankructwa, upadku, likwidacji zakładu, gospodarstwa itp.)?

(%)

	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	46	47	7	442
Płeć				
Mężczyźni	45	47	8	229
Kobiety	46	47	7	213
Wiek				
18-24 lat	67	28	5	35
25-34	49	44	8	123
35-44	45	48	7	146
45-54	38	55	7	109
55-64	40	51	9	21
65 lat i więcej	26	54	19	7
Miejsce zamieszkania				
Wieś	44	47	9	158
Miasto do 20 tys.	51	46	3	61
20-100 tys.	47	47	6	81
101-500 tys.	40	52	8	78
501 tys. i więcej mieszk.	50	44	7	64
Wykształcenie				
Podstawowe	44	54	3	53
Zasadnicze zawodowe	53	41	6	123
Średnie	44	47	9	190
Wyższe	40	53	7	75
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	36	53	11	65
Prac. umysł. niż. szczebla	41	55	5	71
Pracownicy fiz.- umysł.	57	36	6	88
Robotnicy wykwalifikowani	64	34	2	75
Robotnicy niewykwalifik.	37	58	5	26
Rolnicy	15	67	18	48
Pracujący na własny rach.	41	51	7	53
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	45	50	5	138
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	54	40	6	64
sekt. pryw. poza rolnict.	50	43	7	186
prywatnym gosp. rolnym	13	68	19	46
Dochody na jedną osobę				
Do 299 zł	62	30	8	41
300-399	53	40	7	34
400-599	49	46	5	83
600-800	49	45	6	74
Powyżej 800 zł	34	59	7	72
Ocena własnych war. mater.				
Złe	60	33	6	133
Średnie	42	51	6	193
Dobre	34	56	11	116
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	22	66	12	23
Raz w tygodniu	50	43	7	224
1-2 razy w miesiącu	39	52	9	59
Kilka razy w roku	46	49	5	94
W ogóle nie uczestniczy	45	50	5	41
Poglądy polityczne				
Lewica	52	44	3	115
Centrum	43	48	8	150
Prawica	41	51	9	83
Trudno powiedzieć	45	45	10	94